

Nazwisko BILIŃSKI

Imiona Donald, ksiądz Pseudonim

Z domu

Data urodzenia 14.12.1916 Miejscowość, kraj Waite Park, USA

Data śmierci 10.06.1989 Miejscowość, kraj Manitowoc, WI, USA

Lat życia 72

Adres cmentarza

Źródła: Stowaryszenie Bibliotekarzy Polskich: Kustosze
księgozbiorów polskich za granicą, W-wa 2013

Ksiądz Donald Biliński (1916-1989)

– reformator Biblioteki i Muzeum Polskiego w Ameryce

Donald Stanley Biliński urodził się 14 grudnia 1916 r. w miejscowości Waite Park, MN¹, USA w rodzinie Marii z domu Knapik i Franciszka Bilińskiego, miał 9 rodzeństwa².

Początkowo uczęszczał do lokalnej szkoły publicznej w Waite Park. W dziesiątym roku życia wraz z rodzicami przeniósł się do South Chicago, gdzie dorastał i uczęszczał do szkoły parafialnej Niepokalanego Poczęcia (Immaculate Conception). Ukończył ją z wyróżnieniem i kształcił się dalej w wyższej szkole Św. Bonawentury w Sturtevant, WI. 14 sierpnia 1934 r. wstąpił do nowicjatu Zgromadzenia Św. Franciszka w prowincji Wniebowzięcia NMP w miejscowości Pulaski, WI (Novitiate of the Assumption B.V.M.). Śluby zakonne złożył 15 sierpnia 1938 r. Uczęszczał na zajęcia z filozofii w St. Francis College w Burlington, WI, natomiast studia odbył w Lourdes Seminary w Cedar Lake, IN oraz w St. Mary of the Angels Seminary w Green Bay, WI. Święcenia kapłańskie otrzymał 18 czerwca 1942 r. z rąk ks. biskupa Pawła Rhodego.

Bezpośrednio po święceniach kapłańskich ksiądz Biliński rozpoczął studia na wydziale bibliotekarskim Uniwersytetu Chicagowskiego (University of Chicago), otrzymując po dwóch latach licencjat. Dalsze bibliotekoznawcze studia magisterskie kontynuował na Catholic University of America w Waszyngtonie. Poza bibliotekarstwem, ks. Biliński studiował jednocześnie na wydziale archiwistyki i w 1948 r. ukończył kurs „Preservation and Administration of Archives” w American University w Waszyngtonie. W roku 1955 kontynuował pogłębianie tej tematyki uczęszczając na kurs „Historical and Archival Management” w Radcliffe College, sponsorowanym przez Harvard University.

Ks. Donald Biliński, po święceniach kapłańskich, powołany został na administratora bibliotek franciszkańskich i przyczynił się do objęcia ich jednym centralnym systemem katalogowym. Służył także jako konsultant przy tworzeniu innych bibliotek zakonnych, między innymi Seminarium West Chicago i College Library w Burlington.

W latach 1951-1953 pełnił funkcję Prefekta Generalnego ds. Studiów w prowincji franciszkańskiej. Zdobywał też doświadczenia jako kustosz muzeum historycznego prowincji³, które przydały mu się w dalszych latach działalności.

¹Nazwy stanów amerykańskich, towarzyszące nazwom miejscowości, oznaczono ogólnie przyjętymi skrótami.

²Ks. Donald Biliński kustoszem Muzeum, Archiwum i Biblioteki Zjednoczenia PRK. „Dziennik Chicagowski” 1970, nr 236, s. 3 (w tym czasie ukazywał się w piśmie „Chicagoski”); dane z „Karty pamięci” rozdawanej podczas pogrzebu. Archiwum biograficzne MPA,teczka biograficzna Donalda Bilińskiego.

³Biliński Donald: *Biographical and autobiographical sketch*, 1970. Archiwum MPA.

Pracując w Prowincji Wniebowzięcia NMP publikował liczne artykuły w „Periodyku Franciszkańskim”, był też redaktorem prowincjalnego „Biuletynu Studiów”. Wydał między innymi opracowanie o Catholic Library Association oraz wiele innych artykułów i prac naukowych, dzięki którym poważano go w świecie naukowym⁴. Podczas długich lat pracy na rzecz franciszkanów sprawował obowiązki bibliotekarza prowincji Seminarium Franciszkańskiego w miejscowości Lake Geneva, WI oraz kapelana systemu więziennictwa tegoż stanu.

Przed odejściem na emeryturę pracował przez dwanaście lat jako kustosz Muzeum Polskiego w Ameryce (MPA). Powołany został na to stanowisko 1 października 1970 r.⁵ Wcześniejsze studia i wykonywane uprzednio prace uczyniły go idealnym kandydatem do funkcji kustosa MPA, które było już wtedy placówką o niebagatelnym potencjale. „Po dłuższym okresie bezkrólewia w Muzeum Polskim w Ameryce, spowodowanym brakiem stałego kustosa, Komitet Muzealny zatwierdził ks. Donalda Bilińskiego kustoszem Muzeum, Archiwum i Biblioteki Zjednoczenia Polskiego Rzymsko-Katolickiego w Ameryce” pisało w „Dzienniku Chicagowskim”⁶. Książd Biliński, po wstępnym rozpoznaniu sytuacji placówki, przedstawił MPA dokument określający przewidywany czas pierwszej fazy planowanych zmian w powierzonej sobie placówce. Wymieniał w nim konieczne do wykonania prace w bibliotece, archiwum i muzeum, podał liczebność zbiorów i określił czas, jaki powinien zostać poświęcony na ich katalogowanie⁷.

Plan ks. Bilińskiego dotyczący reorganizacji MPA, zawarty w *Sprawozdaniu kustosa muzeum opublikowanym w Sprawozdaniu ze zjazdu zarządu i dyirekcji Muzeum Polskiego w Ameryce*⁸ jest dokumentem zawierającym konkretną wizję przyszłości instytucji. Autor wymienia w nim poczynania jakie winny być wykonane. Najważniejszym z nich było całościowe skatalogowanie zbiorów, gdyż brak katalogów wykluczał możliwość pozyskiwania grantów, co stanowiło główną bolączkę MPA. Nowy kustosz rozpoczął swe działania reformatorskie od biblioteki, gdyż praca w niej nie wymagała zbyt dużych nakładów finansowych, a z tymi MPA zawsze miało problemy. Ks. Biliński katalogował poza siedzibą MPA, ponieważ tylko w taki sposób mógł skorzystać z potrzebnej literatury fachowej i odpowiednio się skupić. Dokonał selekcji duplikatów, wyraził gotowość nadania bibliotece i jej zbiorom charakteru naukowego, by mogła być wykorzystywana przez badaczy i tak ją traktował, nakreślając jej dalszy rozwój.

Źródło:

Documenty dotyczące zatrudnienia. Archiwum MPA.

Źródło: Ks. Donald Biliński...

Estimated time of first phase, 13 stycznia 1971. Archiwum MPA.

Sprawozdanie ze zjazdu zarządu i dyirekcji Muzeum Polskiego w Ameryce odbytego 8 listopada 1971 roku w Sherman House, Chicago, Illinois, Biblioteka MPA, Protokoły Muzealne 1960-1978. Red. Zygmunt J. Stefanowicz. [Chicago 1978], s. 13-17.

Książd Donald Biliński
w bibliotece MPA, sierpień 1972 r.

Arch. Fotograficzne MPA

Książd Donald Biliński w bibliotece
Muzeum Polskiego w Ameryce (MPA),
sierpień 1972 r.

Arch. Fotograficzne MPA

Dzięki współpracy z Provincial Depository Library z Lake Geneva, WI, udało się Bilińskiemu pozyskać głębokie metalowe półki archiwalne, które przewoził samochodem należącym do franciszkanów, i które służą obecnie zarówno bibliotece, jak i archiwum.

Przez pierwszy okres reorganizacji instytucji postanowił ograniczyć do minimum działalność zewnętrzną muzeum i skupić się na katalogowaniu oraz inwentaryzacji zbiorów, gdyż przez pewien okres był jedyną osobą zatrudnioną w MPA na pełny etat. Alarmował w kwestii kwaśnego papieru, braku urządzeń monitorujących wilgotność i niedostatecznego zabezpieczenia eksponatów. Aktywnie uczestniczył w pozyskaniu dla MPA archiwalnej kolekcji „Dziennika Chicagowskiego” i wziął udział w aukcji, podczas której ten właśnie zasób „Dziennika” miał zostać sprzedany. Na szczęście, godzinę przed rozpoczęciem licytacji, pojawiło się dwóch donatorów w osobach księdza biskupa Alfreda Leo Abramowicza i Franka Bobrytze, którzy zakupili kolekcję dla MPA. W skład tego hojnego daru weszło sto trzydzieści oprawnych tomów⁹ „Dziennika”, jego archiwum i biblioteka. Wiele duplikatów z tego zbioru zostało przeznaczonych na wyprzedaż.

Z okazji pięćdziesiątego Sejmu Zjednoczenia Polskiego Rzymsko-Katolickiego w Ameryce (New Haven, 20-25 września 1970), organizacji, która powołała do życia MPA i w znacznej mierze je utrzymuje, została wydana broszura *Muzeum Polonii. Projekt reorganizacji i ożywienia działalności* (Chicago 1970), pod redakcją wiceprezesa MPA Aleksandra Ryty, przy ścisłej współpracy księdza Bilińskiego.

W czasie swojej pracy w MPA ks. Biliński zreorganizował przede wszystkim bibliotekę. Skatalogował księgozbiór, przyjmując jednolite, powszechnie obowiązujące zasady katalogowania (Anglo-American Cataloguing Rules) i klasyfikacji (system dziesiętny Deweya). Hasła rzeczowe zaczerpnął z Sears List of Subject Headings, uzupełniając je hasłami z Biblioteki Kongresu (Library of Congress) w Waszyngtonie oraz z Biblioteki Narodowej w Warszawie. Rozpoczął program konserwatorski, który zasiłały dary osób zainteresowanych. Wprowadził i organizował stałe wyprzedaże książek. Przyczynił się, dzięki współpracy z Edem Świąniem, wieloletnim członkiem i współpracownikiem MPA, do stworzenia „podróżującej” wystawy czasowej, którą wysyłano do różnych szkół, muzeów i na festyny polskie.

Wznowił również działalność wydawniczą MPA. Podczas kadencji kustosa Bilińskiego, MPA wydało wielokrotnie nagradzaną książkę *Autograph letters of Thaddeus Kosciuszko in the American Revolution* (Chicago 1977), pod redakcją Metchie J. E. Budki, zaś Józef Żurawski opublikował bibliografię *Polish American history and culture* (Chicago 1975), która cieszyła się wielką popu-

⁹ Tamże, s. 16.

larnością. W 1974 r. wydano reprint *Polish past in America 1608-1865* (dotyczy historii Polaków w Ameryce), wydane po raz pierwszy w 1939 r. przez twórcę MPA Mieczysława Haimana (kolejne wznowienie ukazało się w 1991 r.) W latach 1972-1980 wychodził kwartalnik „The Polish Museum of America Quarterly”, stanowiący kronikę życia muzealnego i prezentację planów placówki na przyszłość. W 1975 r. ks. Donald Biliński opublikował, przydatne do dnia dzisiejszego w katalogowaniu, *Polonica Subject Headings* (wyd. MPA). W 1976 r. MPA zainwestowało blisko 12 000 dolarów w odnowienie biblioteki¹⁰. Podczas kadencji ks. Bilińskiego, dzięki współpracy z komitetem pań „The PMA Ladies Auxiliary”, rozpoczął także swoją działalność sklepik muzealny – wiele projektów i sprzętu potrzebnego MPA było sponsorowane ze zdobytych właśnie w ten sposób środków.

W 1978 r., kontynuując swoje wcześniejsze doświadczenia reformatora organizacji, w których pracował, opublikował broszurę zatytułowaną *Art collection of the Polish Museum of America. Alphabetical listing of artists. P.1* (Chicago 1978). Stanowi ona obecnie ważny przyczynek do badań nad dziejami kolekcji muzealnej. Podczas kadencji ks. Bilińskiego powołano do życia 16 lipca 1979 r. główną imprezę dochodową placówki – Bal Letni MPA. Niezwykle ważnym przedsięwzięciem było przeprowadzenie w 1980 r. remontu generalnego muzeum. Miła niespodzianka miała miejsce w 1983 r., gdy podczas inwentaryzacji zbiorów muzealnych odkryto obraz „Sobieski pod Wiedniem”, pochodzący z XVIII wieku.

Ważnym rezultatem prac katalogowych, zainicjowanych przez ks. Bilińskiego, stało się opracowanie dwutomowego katalogu periodyków Muzeum Polskiego w Ameryce pn. *Periodicals in the Museum Archives*, copy. Oct[ober] 1982. Praca ta została przygotowana przez kustosa Bilińskiego i stanowi obecnie podstawową pomoc w pracach katalogowych zasobu czasopism.

Profesjonalne zabezpieczenie periodyków, opakowanych w szary, bezkwasowy papier i przechowywanych w archiwum, także datuje się na lata działalności ks. Bilińskiego. W tym samym czasie MPA rozpoczęło współpracę z University of Chicago, Joseph Regenstein Library, Photoduplication Department w mikrofilmowaniu najważniejszych gazet polskich wydawanych w Ameryce, w tym między innymi: „Dziennika Chicagowskiego” (1890-1971), „Dziennika Zjednoczenia” (1921-1939), „Dziennika Związkowego” (1941-1945), „Narodu Polskiego” (1897-1971).

Podczas całego okresu pracy w MPA ks. Donald Biliński aktywnie współpracował z zarządem, choć nie zawsze było to łatwe. Potrafił walczyć o nowe pomieszczenia, wspierać pracowników i wyszukiwać osoby zaangażowane i oddane MPA. Wprowadzał konsekwentnie zmiany w zasadach katalogowania zasobu

¹⁰ *Polish Museum of America 1976-1978. Report of the curator*. Chicago 1978, s. 6.

zarówno bibliotecznego, jak i archiwalnego oraz fotograficznego. Ujednolicił również system katalogowania darów wpływających do MPA. Pozostawił po sobie świetnie uporządkowane raporty w języku angielskim, w których drobiazgowo omawiał tysiące załatwianych spraw i pomysłów na ożywienie działalności Muzeum.

Przez długie lata należał do stowarzyszenia Polish American Historical Association (PAHA), gdzie pełnił funkcję sekretarza, a przez wiele lat także członka Rady Dyrektorów tejże organizacji¹¹. Podczas jego kadencji hobbyści stworzyli Polish Military History Society of America, w 1978 r. powołano również (z życia) Polish Genealogical Society of America, organizację zrzeszającą wolontariuszy i genealogów, bowiem sami bibliotekarze nie byli w stanie odpowiadać na wszystkie pytania dotyczące tej tematyki. W chwili powołania do życia tej stowarzyszenia biblioteka rozpoczęła gromadzenie kolekcji heraldycznej i genealogicznej niezbędnej do badań.

Ks. Donald Biliński należał ponadto do wielu organizacji zawodowych: American Library Association, Catholic Library Association, Wisconsin Library Association, Wisconsin Catholic Library Association, Midwest Archivist Association, American Museum Association, American Chaplains Correctional Association, grupy Franciscan Librarians, Franciscan Educational Conference.

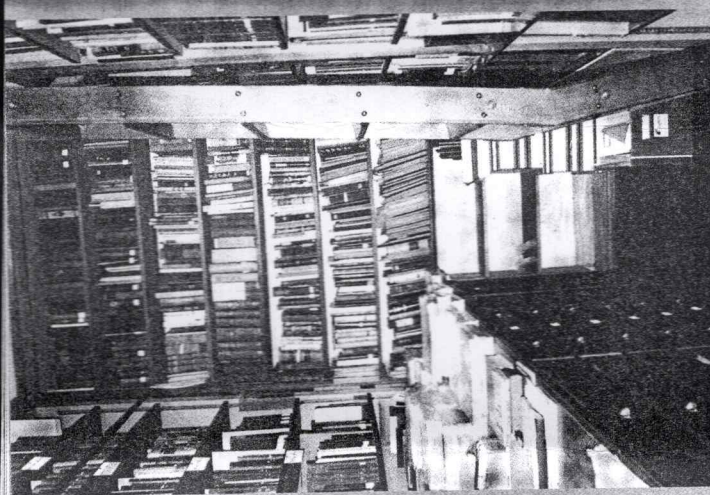
Na posiedzeniu komitetu egzekutywy MPA w dniu 21 stycznia 1985 r. i Biliński poinformował Zarząd, że odchodzi z pracy z końcem czerwca 1985 a 1 lipca 1985 r. powołany został nowy kustosz.

Wśród jego licznych publikacji znajdują się (poza wymienionymi w art. 1) między innymi: *Franciscana in the Franciscan theological & Assumptive Monastery libraries*. Pulaski 1946; wraz z Leo Adasiewiczem: *Catalog of books in the Academy of American Franciscan History library*. Pulaski 1951; *Marian books in the Assumption Province libraries*. Pulaski 1953; toż Lake Geneva 1965; *After years. A report on the libraries 1943-1968*. Pulaski [1968] – o bibliotekach franciszkańskich; *Polonica*. Chicago 1976. Ponadto był redaktorem: „General Bulletin Studies (Assumption Province)” 1951-1953, zredagował także siedmiotomowy *Provincial Union Catalogue*.

Ksiądz Donald Biliński nie lubił mówić o sobie, nie lubił także o sobie pisać. Trudno jest odtworzyć jego życie prywatne, gdyż bardzo wiele czasu poświęcał pracy. Po MPA krążyły legendy, że ojciec Biliński potrafił jeździć po dary własny samochodem, angażować się osobiście we wszelkie projekty, i z uporem zabiegać o sprawy muzealne.

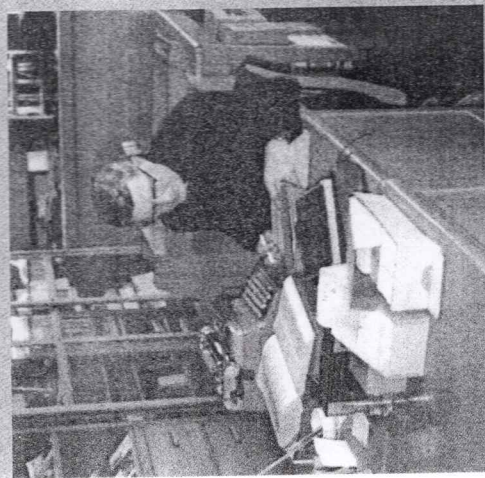
Według obecnego dyrektora MPA Jana Lorysia, który spotykał ojca Bilińskiego w latach siedemdziesiątych, był on spokojnego usposobienia, wiecznie zaję

¹¹ *PAHA Newsletter*, 1989, lipiec, s. 2. Archiwum MPA.

Kolekcja „Polonica in English” i „Polonica Americana” w MPA.

Arch. Fotograficzne MPA

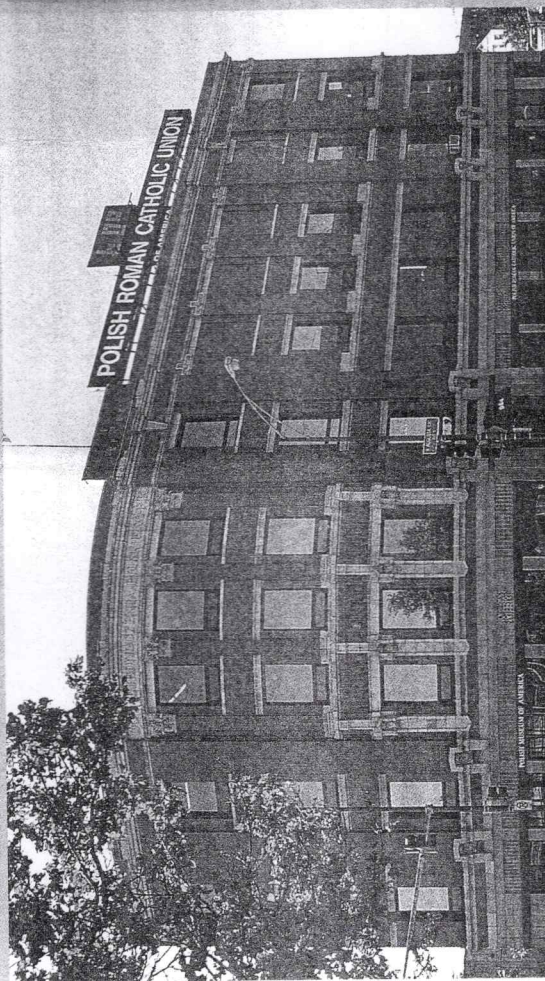

Ksiądz Donald Biliński w bibliotece MPA, marzec 1975 r.

Arch. Fotograficzne MPA

Budynek Muzeum Polskiego w Ameryce

Fot. Greg Wiley

swoją pracę. Zdarzało się, że pracował w niedzielę. Sabina Logisz i Jo Mary Kania Piegzik, blisko związane z Biblioteką, wspominały go zawsze z wielkim uznaniem. Prezes MPA, Maria Bronny Cieśla zapamiętała ojca Bilińskiego jako bardzo pracowitego bibliotekarza i archiwistę, osobę zdystansowaną do świata, która ogromnie zyskiwała przy bliższym poznaniu. Był bardzo inteligentny i niezwykle uczynny. Dla współpracowników i otoczenia stanowił autorytet w dziedzinie archiwistyki, muzealnictwa i bibliotekarstwa.

W roku 1988 obchodził złoty jubileusz kapłaństwa. Zmarł 10 czerwca 1989 r. w wieku 72 lat w domu St. Mary w miejscowości Manitowoc, WI.

Małgorzata Kot

Wybrane materiały biograficzne

- Ks. Donald Biliński kustoszem Muzeum, Archiwum i Biblioteki Zjednoczenia PRK. „Dziennik Chicagowski” 1970, nr 236, s. 3.

* * *

- Spuścizna ojca Donalda Bilińskiego znajduje się w Archiwum MPA. Sygn. 1, nr 155.

Father Donald Biliński (1916-1989)

– reformer of the Polish Library and Museum in America

Summary

Born in USA, in Waite Park, MN. He joined the Franciscan order. Took holy orders in 1942. Also gained education in librarianship and archive science. Was the administrator of Franciscan libraries, in which he introduced a uniform catalogue system. Served also as a consultant for the order's new libraries. In 1970 he became a custodian of the Polish Museum of America (MPA). Until 1985 he reformed the PMA's library, archives and museum. The Library turned into a research institution. He registered and catalogued its holdings, gained valuable collections. Under his management the PMA resumed publishing activity and implemented a conservation programme of microfilming the library's periodicals.